

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrileta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 16. avgusta 1865.

Gospodarske stvari.

Kako naj se živini pokladajo oljnate preše?

Vredništvo „Novic“ je prejelo te dni od rodoljubnega, za blagor svojih rojakov na vse strani skrbnega gospoda sledeče pismo:

„V tvornici za olje na Zidanem mostu se dobivajo oljnate preše po 2 gold. cent, med tem, ko se jih veliko tisoč centov vsako leto na Laško izvozi, kjer velja cent, na priliko v Milanu, 8 do 10 gold. — Ker se ta klaja za živino in bčele na Zidanem mostu dobi tako dober kup, je pač velika škoda, da se skoro vse oljnate preše le v daljne ptuje kraje spečajo. Ako bi naši gospodarji to klajo vedeli bolje ceniti, se menda ta čudna prikazen ne bi več godila. Dobro bi toraj bilo, ako bi nam ljube „Novice“ dober poduk za stran rabe te klaje prinesle.

V Brežicah na sv. Lorenca dan.

Dr. Razlag,

odbornik breške podružnice štajarske gospodarske družbe.“

Rade dajó „Novice“ na to vprašanje odgovor, ker se ujema s tem, kar so že mnogokrat priporočale v svojih listih.

Ako se naši gospodarji potrudijo in vzamejo 75. list „Novic“ od 1855. leta v roke, bojo našli, da je takrat veliki zbor saksonskih kmetovavcev po obilnih skušnjah rekel, da — če more gospodar klajo kupovati — je ni cenejše in tečnejše klaje, kakor so oljnate (lanéne in ogršičine) preše, ktere sém ter tjé tudi pogače, krovajce ali prgo imenujejo. En cent teh preš zaleže živini toliko, kolikor dva centa dobre mrve — po takem si gospodar sam lahko izrajta vrednost te klaje. Posebno pomnožujejo mleko. Al preobilno se jih ne smé dajati.

Lanéne in ogršičine preše se priležejo molzni in pitavni živini kaj dobro; lanéne pa so še boljše kakor ogršičine, ker v ogršiči je nekoliko ostrega olja, ki ima precej močan duh, da se jih izprva nektera živina tudi rada ne loti; ta oljnata ostrina je taka, da je želodec ne prekuha popolnoma in da gré z blatom od živine; gnoj je včasih celó tako razjedljiv, da živina dobi na parkljih bolezen, ako se ji preobilno pokladajo ogršičine preše. Treba je tedaj, da pravo mero daje, kdor lanéne, še bolj pa kdor ogršičine krovajce živini poklada. Skušnje, natanko izpeljane, učijo, da najbolje teknejo ogršičine preše molzni živini, ako se ji na 32 funtov sená ali kake druge klaje, ktera 32 funtov sená zaleže, pridá 2 funta preš. Več jih dajati ni dobro.

Predsednik naše kmetijske družbe gosp. Fid. Terpinc močno ceni oljnate preše, in večletna navada na njegovi grajščini je ta-le: Vsaka molzna goveja živina

dobi na dan 2 funta oljnatih preš (1 funt lanénih, 1 funt ogršičinih), ktere se od vseh Svetih do majnika pokladajo na rezanco iz slame in sená ali pa plév, ktera se vsaki dan proti v kadi z vodo namaka. Na to namočeno rezanco ali razmočene pléve se potrese vsakemu živinčetu na dan 2 funta gori imenovanih preš in posolí z 2 lotoma živinske solí. Gosp. Terpinc pravi, da je to popolnoma potrjeno.

Pač radi to verjamemo, da 24 ur poprej v kadéh namakanain še s prešami namešana in nekoliko osoljena piča kaj dobro tekne živini. To namakanje rezance smo potem, kar smo samí pri gospodarjih okoli Dunaja videli, našim gospodarjem v „Novicah“ živo priporočali, — pa kaj! ker smo menda le prazno slamo mlatili. Žalibog, da se naši gospodarji večidel — ne vsi — tako trmasto držé očetovih navad in ne ubogajo besed svetega Pavla, ki pravi: „vse poskusite; kar je dobro, obdržite.“ 2 ali 3 velike kadi v hlevu, da se rezanca va-nje deva in skozi 24 ur namaka, da nekako zavrè in dobi zraven večte tečnosti prijetni vinski duh — se vé, da je našim gospodarjem že prevelik trud!! Če pa po starem kopitu nas zalezujejo nadloge, po tem je pa jok in stok. Prav se nam godí — bi morali skor na zadnje reči. Milanezi, kakor g. dr. Razlag pravi, rabijo oljnate preše po 8 in 10 gold. in so zadovoljni, da jih imajo, mi pa, ki jih imamo po 2 gold. pred nosom, ne maramo za-nje, ker smo prenemarni.

Zbor avstrijskega gozdnarskega društva na Krasu in v Trstu.

4., 5. in 6. dné prihodnjega meseca.

Državno gospodarsko društvo, ktero ima svoj sedež na Dunaji, je po sklepu svojih prejšnjih zborov odločilo, da bode letos zbor njegov v Trstu, od kodar se bo izhod napravil na tamošnji Kras. Prvi predsednikov namestnik v tem zboru bode c. kr. dvorni svetovavec vitez Tomasini v Trstu, drugi pa c. k. viši logar gosp. Jožef Koller v Gorici; tajnik bo gosp. Leopold vitez Mayersbach, c. k. tajnik pri deželnem poglavarstvu v Trstu. Ti gospodje bojo dobrovoljno opravljali vse, kar bo treba.

Prvi dan. 4. septembra.

Na kolodvoru železne ceste v Postojni sprejmeta deležnike, ki se bodo okoli 5. ure zjutraj iz Dunaja pripeljali, oba predsednikova namestnika. Po kratkem počitku in zavžitem zajtrku bodo gospodje skupaj ogledovali svét v postojnski okolici in okoli ces. kobilarije v Prestranku, kjer rodovitna zemlja prehaja v kras; če bo čas pripustil, bodo tudi postojnsko jamo ogledali. Potem bodo skupaj v Postojni opoldne kosili. Popoldne okoli 5. ure se po železnici peljejo do Sežane in tukaj čez

noč ostanejo. Tisti gospodje, ki se mislijo še le v Sežani zboru udeležiti, naj ravno o tej dōbi, ko iz Poštojne pridejo deležniki, v Sežano doidejo.

Drugi dan. 5. septembra.

Zjutraj se bo kras ogledal a) okrog Sežane, in kar je tam že z drevjem zasajenega svetá; b) ces. kobilarija v Lipici, kjer je že od leta 1580, in v okolici zasajeno hrastje; c) Kras in obdelani svet okrog Bazovice, Podriha, Trebiča, Ban, Opčine, Proseka in sv. Križa; potem se vsa družba v vozeh odpelje v Nabrežino, kjer bode okoli 3. popoldne skupni obed, zvečer se po železnici v Trst odpelje.

Tretji dan. 6. septembra.

Skoz tržaški mestni gaj in Ferdinandov gaj gré družba v Ferdinandej, kjer se bodo ob 9. uri zjutraj stanovitni in začasni društveniki zbrali in naslednje reči pretresali: 1) Kratko sporočilo zastran opravila državno-gozdnarskega društva in njegovega gospodarjenja. 2) Kako se je iz rodovitne zemlje kras napravil in kako se dá kras zopet v gozd predelati. 3) Kterih sredstev bi se moralo državno gozdnarsko društvo poprijeti, da bi se domači gozdnarski štatistiki, štatiki, postavoznanstvu in zgodovini veljava pridobila. 4) Ali bi ne bilo prav, da bi se pravde zavoljo poškodovanih gozdov izročile županom in da bi cenitev storjene škode, do kakega odločenega zneska, ne prepuščala se javnim gozdnarskim stražam? 5) Kako se kaže §. 10. gozdne postave od 3. decembra 1852. leta v gozdni praksi, bodi si v postavodajavnem bodi si narodno-gozdnarskem oziru.

Da se gospodje tega zboru lože udeležijo, je društveno vodstvo na polovico znižano vožnino dobilo na železnici v 2. ali 3. voznom redu za vožnjo sèm in tjà od 1. do 15. septembra.

Tisti gospodje, ki se hočejo kakor stanovitni društveniki, ali pa z vložnima 2 goldinarjema kakor začasni društveniki tega zboru udeležiti in omenjene zmanjšane vožnine na železni cesti poslužiti, naj se zastran tega brž ko brž pod natančnim nadpisom oglašijo ali pri stanovitnem društvenem tajniku, gospodu Francu Altdorfer-ji (na Dunaji pri denarstvenem ministerstvu) ali pa pri začasnem društvenem tajniku gospodu Leopoldu vitezu Mayersbach-u, tajniku pri c. kr. poglavarstvu v Trstu. Brž potem dobijo karto za omenjeno znižano vožnino.

Vse gosp. gozdne posestnike, gospodarje in prijatelje gozdnarstva na Primorskem in Kranjskem k omenjenemu zboru prijazno vabimo, da se na tem potovanju in v Trstu kot gostje pridružijo, ako se nočejo kot stanovitni ali začasni udje društvu vpisati. *)

Na Dunaji 6. julija 1865.

Deželni maršal, knez Jožef Colloredo-Mansfeld,
društven predsednik.

Franc Altdorffer,
društven tajnik.

Žalostni stan kmetijstva.

Pomenki na odgovor „Novic“ v 30. listu.

Iz Štajarskega. J. S.

Srčno se zahvalujemo sl. vredništvu, da nam je na naš dopis od 20. julija v 30. listu „Novic“ tako pošteno in jasno odgovorilo. Oprostite pa, da Vaš odgovor primerjamo našemu stanju, kakoršno je sedanji čas.

Zadnji čas je, da se na kmetijstvo — najmočnejši stebre Avstrije — oči obračajo. Ako ta steber pade,

pade tudi Avstrija. Da mi v kmetijstvu gremo nazaj, v tem, ko druge dežele napredujejo, je gola resnica, ktere nam ne more nihče tajiti. Ako bi v kmetijstvu napredovali, bi se tudi naše blagostanje množilo in ne bi bilo treba na preseljevanje misliti. Tako pa je pač treba na druge kraje misliti, da ne pridemo čisto pod zlo. Vzroki, ki nas ženó k preselitvi, bojo, brž ko ne, še dolgo ostali, in nadloge, kterih nekdanj ni bilo, se bojo, brž ko ne, še pomnožile. Sedanji rod se bo pač težko mogel izkoptati iz njih.

Naravne prekucije časa, napredek sedanjega veka, prav to je tisto kolo, ki nas hudo tare. V tem, ko so drugi narodi v kmetijstvu in raznih za življenje potrebnih vednostih napredovali, ko se je v njihovih šolah skrbelo za poduk ne samo v pisanji in branji, temuč tudi v vednostih za kmetijstvo potrebnih, ko so vlade njihove in razne družbe jim pomagale po vsej mogočnosti, so nas oni čas le potujčevali in nas tako zamenarili. „Frankfurt“ je bila zvezda, za katero sta hrepenela Bach in Schmerling, — stan posamnih dežel avstrijskih sta prezirala. Nas se niso spomnili; nas ni nobeden podučeval v tem, česar smo najbolj potrebovali. Le podučeni narodi so veseli napredek sedanjega veka, kakor železnice, mašine, svobodno obrtnijo in kupčijo, sprejeli; mi pa plahi gledamo ta čuda človeške umetnosti, in čeravno so človeštvu potrebna in koristna, o njih stočemo in stočemo, ker so nam hipoma ljubi kruhek vzela. Mi nismo zmožni, da bi se jih na svojo korist posluževali kakor je treba; ko so se za sedanji čas nezmogljivi davki tirjali, je gledal vsak, kaj da bi mogel prodati. In res prodajamo odrtnikom po nič, kar se le prodati more, kakor živino, les in karkoli se le tvegniti dá. Da je le v hosti kak krepelj, se že poseka in po nič prodá. Gore in hribi postajajo goli. Sila kola lomi. In kaj bo čez nekoliko let. Naša lepa domovina bode goli kras. Grajšine, namesti da bi bile kmetom v izgled umnega kmetovanja, same delajo v svojih hostah le za sedanji dobiček. Kaže se pa že tudi kaznen takega ropanja lepih host: toča se siplje po polji, ¹⁾ viharji poderajo sadna in hostna drevesa, ²⁾ plohe odnašajo s hribov rodovitno zemljo ³⁾ in doline s šuto zasipajo. Tedaj se nam prihodnost pač kaj žalostna kaže in marsikteremu je obupati. Ako bi se kmetije sedaj prodale druga za drugo, kakor gré kupčija, stavim, da bi polovica kmetov brez vinarja morala za beražko palico prijeti: ali se bomo tedaj mōgli iz dolgov izkoptati? Kakor se sedaj kaže, težko. Vino, žito bo posehmal malo ceno imelo, živine lastne pa dosti kmetov nima, nekteri še repa ne, in če jo imajo, je nihče ne kupi. Novo ministerstvo pri najpošteniši volji ne bo moglo kmali zdatno znižati davkov, ker je država preveč v dolge zabredla, in potrebuje veliko, ako hoče biti mogočna, kakor se spodobi. Ako bi ne bili tako zadolženi, ako bi država trdnjše stala v svojih financah, bi imeli upanje, da pride kmali boljši čas, tako pa bo moral finančni minister čudeže delati, da poravná, kar se je spridilo prejšnja leta. Radi verjamemo, da so v nekterih krajih okoliščine vse boljše kakor pri nas; al saj veste, da je vsak sebi najbližji.

Pa tudi, kakor kaže „Novičini“ odgovor, se preseliti v druge kraje se ne bo dalo, ker za delavne roke brez premoženja ni skrbljeno v naselni postavi. Mi smo mislili, da bi poprodali tukaj živino, orodje in kar koli imamo, kmetije bi pustili dolžnikom in bi šli v drugi kraj s pridnimi, poštenimi rokami s trebihom za kruhom. Tam bi nam vlada dala nekaj zemljišča,

*) Ker bode mikavno se udeležiti tega potovanja in zboru, vabimo tudi mi svoje rojake na Notranjskem in Primorskem, naj se omenjenemu društvu saj kot gostje pridružijo.

Vred.

¹⁾ 4., 5., 6. je toča pobila 6 far konjiške okolice.

²⁾ Kakor na sv. Lucije dan 1863. leta in tudi letos že.

³⁾ Lani in predlansko posebno.